

ÚZKÁ SPECIALIZACE NEBO ŠIROKÝ ZÁBĚR

(Richard Jan Hons, prosinec 2023)

Co je lepší? Tot' otázka, na kterou nepanuje jednotný názor. Každý to vidí trochu jinak a někdo to vůbec neřeší. Řeč je o znalostech, praktických dovednostech a poli aktivity každého z nás. Soudný člověk ví, že nemůže znát, umět a dělat vše. Může ovšem potenciál a talenty, které dostal od Pánaboha do vínku rozvíjet do šířky anebo se soustředit na jednu věc a tu se snažit dotáhnout k dokonalosti. Pochopitelně může také své talenty nechal ležet ladem. To je ale asi to nejhorší, co může udělat. To by Pánaboha moc nepotěšil!

Nebudu čtenáře napínat. Osobně jsem jednoznačně pro širší záběr – tak široký, jak ten který z nás rozumně zvládá. Ne víc! Tento náhled se pokusím blíže podpořit v následujících řádcích.

Někomu s hodně širokým záběrem, který toho umí a zná opravdu hodně se říká renesanční člověk. Takový byl Aristoteles, Plinius, Leonardo da Vinci, Hildegarda z Bingen, Michail Vasiljevič Lomonosov a mnozí další. U nás třeba Kryštof Harant z Polžic a Bezdržic nebo polozapomenutý Karel Slavoj Amerling. Ani tyto výjimečné osobnosti nemohly obsáhnout vše, natož pak běžný člověk s běžným potenciálem. Každý se ale může v rámci svých skromných možností snažit rozvíjet a působit co nejvíc do šířky. Mohu vzpomenout na doktora Tučka, geologa a mineraloga *par excellence*, kterého jsem měl kdysi možnost trochu poznat. Tenrazil tezi, že dobrý geolog by neměl znát jen „kameny“, ale měl by mít alespoň trochu pojem o ostatních říších přírody. Jeho dávné vybídnutí mi uvízlo hluboko v paměti.

Základní výhody širokého záběru vidím v tom, že daleko lépe vidíme souvislosti, lépe se orientujeme, jsme méně závislí na ostatních, neděsí nás tolik „neznámé vody“ a i to, co děláme poprvé zvládneme lépe a rychleji. Úzká specializace naopak představuje daleko větší závislost na druhých, přehlížení souvislostí a dost mizernou orientaci v složitém světě kolem nás. Je to jako kdybychom nahlíželi do neznámého pokoje úzkou štěrbinou mezi záclonami a viděli pouze malý výsek toho, co je uvnitř. Úzce specializovaní lidé bez širšího přehledu jsou na nejlepší cestě do spolku „užitečných idiotů“. V dnešní době zcela přečpané „informacemi“, které je možné si vygúglit kdykoliv a kdekoliv, je toto nebezpečí o to větší. Kromě širšího záběru a přehledu je při přemýšlení a posuzování čehokoliv důležité vycházet z „vlastního pramene“, jak říká profesorka Hogenová. To je ale další důležitá věc, kterou nyní nebudu rozebírat.

S velkou nadsázkou, ale hodně vtipně odborníka charakterizuje jeden z Murphyho zákonů – Weberova definice, která říká: „*Odborník ví stále víc o stále menším počtu věcí. Nakonec ví opravdu všechno o ničem.*“

V dnešním světě snaha o široký záběr není v kurzu. Obzvlášť praktické dovednosti se trochu vytrácejí. Razí se úzká specializace. Ta je moderní. Čím užší, tím lépe. Když se někdy dívám, na některé obskurní specializované obory, které je dnes možné na našich vysokých školách studovat, tak je mi z toho úzko a nevím, zda sním či bdím. Staří pánové, jako byl třeba zrovna doktor Tuček, by asi vůbec nebyli schopni pochopit, že bude něco takového vůbec možné.

Abych ale nebyl k úzké specializaci pouze kritický. Některé výhody má. Nedochozí k žádnému tříštění aktivit. Je možné soustředit maximum sil na jednu věc a dotáhnout ji téměř k nebeským výšinám. Za předpokladu, že takový přístup není pojat ad absurdum, přináší svá určitá pozitiva. To ale nemůže vyvážit klady v případě širšího životního záběru, jenž přináší rozhled, vidění souvislostí a radost z provozování různých aktivit, kdy člověk nenechává zahálet své ruce ani ducha a v plné šíři využívá možností, jež mu byly dány. A vůbec není pravda, že široce rozkročený

jedinec by nemohl nějakou konkrétní věc dotáhnout do špičkové úrovně. Pravý opak je spíš pravdou. Proto se nenechejme sešněrovávat do těsných komůrek a dodejme našim aktivitám trochu toho renesančního rozměru. Přináší to radost, uspokojení i nezávislost.

